

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/30/2018
Identifikačné číslo spisu:	8109203224
Dátum vydania rozhodnutia:	29.10.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Ladislav Górász
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8109203224.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu J. bývajúceho v J., zastúpeného JUDr. Michalom Fecil'ákom, advokátom so sídlom v Prešove, Jesenná č. 8, proti žalovaným 1/ A. bývajúcemu v R. 2/ V., bývajúcemu v J., 3/ F. bývajúcej v J., 4/ H. bývajúcej v J., 5a/ A. bývajúcej v J., 5b/ D., bývajúcemu v J., 5c/ J., bývajúcemu v J. a 6/ A. bývajúcemu v J., žalovaní 1/, 2/, 3/, 5b/ a 5c/ zastúpení spoločnosťou PALŠA A PARTNERI ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA spol. s r.o. so sídlom v Prešove, Masarykova č. 13, za ktorú koná JUDr. Patrik Palša, advokát a konateľ, o náhradu za užívanie nehnuteľností, ktorý spor bol vedený na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 28 C 51/2009, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 19. apríla 2017 sp. zn. 8 Co 165/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaným 1/, 2/, 3/, 5b/ a 5c/ priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Žalobou osobne podanou na súde 23. februára 2009 žalobca sa domáhal, aby súd rozhodol o splnení povinnosti žalovanými zaplatiť mu do troch dní náhradu za obmedzenie jeho vlastníckeho práva, ku ktorému došlo v období od 23. februára 2007 do 23. februára 2009. Uviedol, že je vlastníkom pozemku v katastrálnom území J. zapísaného na liste vlastníctva č. XXXXX ako parcela č. XXXX - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 215 m² (ďalej len „sporná parcela“), ktorý pozemok nadobudol kúpnu zmluvou, na základe ktorej bol povolený vklad do katastra nehnuteľností rozhodnutím orgánu katastra sp. zn. V 4548/2007. Na spornej parcele stavebné bytové družstvo v roku 1973 bez súhlasu vtedajšieho vlastníka pozemku postavilo, okrem iných, bytový dom súpisného č. XXXX (ďalej len „bytový dom“) so štyrmi bytmi, ktoré sú v súčasnosti - podľa výpisu z listu vlastníctva č. XXXX - vo vlastníctve žalovaných; na tomto liste vlastníctva je poznamenané, že k spornej parcele je zriadené vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z.z.“). Žalobcovi, napriek tomu, že je vlastníkom spornej parcely, je odopieraná akákoľvek náhrada za pretrvávajúce obmedzenie (pokračujúce obmedzovanie) jeho vlastníckeho práva, ku ktorému bezpochyby dochádza. Za toto obmedzenie požadoval od žalovaných náhradu, ktorú

vypočítal na základe znaleckého posudku vo výške primeraného nájomného (12,08 eur/m² za rok 2007, resp. 14,77 eur/m² za rok 2008).

2. Okresný súd Prešov rozsudkom z 28. mája 2014 č. k. 28 C 51/2009-406 žalobu zamietol. Na odôvodnenie rozsudku uviedol, že žalobou uplatnené právo nevzniklo z bezdôvodného obohatenia žalovaných, pretože žalovaní neužívajú spornú parcelu bez právneho dôvodu; k spornému pozemku vzniklo podľa zákona č. 182/1993 Z.z. v ich prospech vecné bremeno. Vzťahy strán sporu nie je možné urovnať ani podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o neoprávnenej stavbe, pretože o takú stavbu v danej veci nejde. Podľa súdu prvej inštancie treba súhlasiť s argumentáciou žalobcu, že podľa článku 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj ako „ústava“) nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné, okrem iného, iba za primeranú náhradu, avšak náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom v zmysle § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. je jednorazová, nemá charakter opakujúceho sa plnenia a právo na ňu má iba ten, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku v čase vzniku vecného bremena, t. j. ku dňu 1. september 1993, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 182/1993 Z.z. Žalobca nadobudol sporný pozemok od predchádzajúceho vlastníka už zaťažený vecným bremenom. Právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom, ako právo majetkovej povahy sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, ktorá, počítaná od nadobudnutia účinnosti zákona č. 182/1993 Z.z., uplynula ešte 1. septembra 1996. Žalobca uplatnil právo na náhradu až v roku 2007, teda po uplynutí premlčacej doby. Žalovaní preto dôvodne uplatnili námietku premlčania práva žalobcu.

3. Krajský súd v Prešove (väčšinovým) rozsudkom z 19. apríla 2017 sp. zn. 8 Co 165/2014 zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania a potvrdil jeho odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie. V odôvodnení rozsudku konštatoval, že súd prvého stupňa vykonal vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu, na základe ktorého správne zistil skutkový stav a vo veci aj správne rozhodol. Na zdôraznenie správnosti záverov napadnutého rozhodnutia (o.i.) uviedol, že «Je nepochybné, že žalobca je vlastníkom pozemku, na ktorom stojí bytový dom, pričom vlastníckymi bytmi v tomto bytovom dome sú žalovaní. Tiež je preukázané, že na pozemku žalobcu viazne vecné bremeno vzniknuté podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z., z čoho vyplýva, že žalovaní neužívajú vlastníctvo žalobcu bezdôvodne, ale na základe tohto vecného bremena. Pokiaľ sa žalobca domáha odplaty za zriadené vecné bremeno, odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie, že toto jeho právo je premlčané. Rovnaký záver vyplýva aj z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR publikovaného v Zbierke stanovísk NS a súdov SR č. 8/2016, a to rozsudok Najvyššieho súdu SR zo 14.04.2016 sp. zn. 3 Cdo 49/2014. Podľa tohto rozhodnutia právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona, teda k 01.09.1993. Z predmetného ustanovenia nevyplýva ďalšiemu vlastníkovi zaťaženého pozemku právo na náhradu za pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckych práv. Z rozhodnutia vyplýva, že právo na vydanie bezdôvodného obohatenia sa premlčiava, a to od nadobudnutia účinnosti zákona. Vychádzajúc z toho právneho záveru odvolací súd považuje rozhodnutie súdu prvej inštancie za vecne správne. Rozhodnutie Ústavného súdu SR PL ÚS 42/2015 z 12.10.2016 nie je podľa názoru odvolacieho súdu v tomto prípade aplikovateľné, pretože ÚS SR rozhodoval o protiústavnosti iných právnych predpisov, nie zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov. Z rozhodnutia navyše vyplýva, že nie je vylúčené, aby odplata za vzniknuté vecné bremeno bola len jednorazová (ako tomu podľa názoru odvolacieho súdu je v tejto veci). Námietka premlčania vznesená žalovanými nie je v rozpore s dobrými mravmi, žalovaní len využili právo, ktoré im zo zákona vyplýva. Využitie tohto práva bolo v súlade s účelom inštitútu premlčania (odstránenie právnej neistoty). Súd prvej inštancie dal odpoveď na všetky relevantné argumenty žalobcu a zaoberal sa všetkými podstatnými skutočnosťami. Súd akceptoval vlastnícke právo žalobcu aj jeho nárok na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva, žalobu zamietol pre premlčanie. Otázka premlčania je teda kľúčovým bodom rozhodnutia, a táto otázka bola vyriešená správne, v súlade s publikovanou judikatúrou NS SR.“ K odlišnému stanovisku člena senátu pripojenému k rozhodnutiu (favorizujúceho aplikovateľnosť nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015 aj na tento prípad) odvolací súd (o.i.) uviedol, že «menšinový názor vychádza z názoru, že vzhľadom na to, že zákon neustanovil nič o náhrade za vecné bremeno, práve z toho dôvodu je potrebné uplatniť ústavne konformný výklad právnych predpisov a keďže obmedzujúci zásah trvá dlhý čas, má taký vlastník právo na opakujúce sa

náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva. In fine poznamenal, že za aplikovateľné považuje rozhodnutie ÚS SR PL. ÚS 42/2015 zo dňa 12.10.2016, s ktorým v rozpore je publikované rozhodnutie Najvyššieho súdu SR (rozsudok Najvyššieho súdu SR zo 14.04.2016 sp. zn. 3 Cdo 49/2014) z ktorého vyplýva, že takéto právo sa premlčiava jednorazovo a že v otázke ústavnosti jednorazovej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva je kompetentný vyjadriť sa práve Ústavný súd Slovenskej republiky. Menšinový názor teda vychádza z údajného ‚práva na opakujúce sa náhrady‘, pritom sám vychádza z názoru, že v zákone o takom práve explicitne niet zmienky. Je pravda, že zákon náhradu nereguluje a teda implicitne ani opakujúce sa plnenie a konečne ani to, že by sa náhrada mala priznať v prípade dlhodobého zásahu do vlastníctva. Konštatovanie takehoto práva je výsledkom úvah z menšinového názoru a to s odkazom na nález ústavného súdu. Kedy ide o dlhodobý a kedy už o krátkodobý zásah, to sa už v menšinovom stanovisku nerozoberá a pritom sa javí, že by v prípade krátkodobého zásahu sa právo na ‚opakujúce náhrady‘ priznať (a contrario) nemalo. Predovšetkým odvolací súd vidí podstatný rozdiel medzi právnou otázkou, ktorú pri kontrole ústavnosti posudzoval ústavný súd a otázkou v predmetnom spore. Ústavný súd posudzoval súlad znenia zákona o jednorazovej náhrade s ústavou Slovenskej republiky. Je úplne pochopiteľné a logické, že jednorazová náhrada v dikcii zákona (tepelná energetika) nezodpovedá všetkým možným zásahom do vlastníctva osoby, ktoré môžu v budúcnosti nastať a že takéto ‚zabetónovanie‘ jednorazovej náhrady v zákone môže spôsobiť pri rozmanitostiach života a nepredvídateľných situáciách úplne nevyvážené a nespravodlivé stavy. Na rozdiel od ústavného súdu, súd v predmetnej veci nevychádzal zo žiadnej dikcie zákona o jednorazovej náhrade. Cieľom konania bolo priznať právo na primeranú náhradu za zásah do vlastníctva osoby, ktoré súd nijako nespochybnil. Ukázalo sa však, že išlo o právo oslabené premlčaním a že neskorým uplatnením tohto práva sa posunulo do roviny naturálnej obligácie. Súd teda nerozhodoval o žiadnej jednorazovej náhrade a to práve z dôvodu, že tak ako menšinový názor o opakujúcom plnení tak ani jednorazová náhrada nemá expressis verbis oporu v zákone. Nemožno vôbec vylúčiť, že v budúcnosti sa náhrada prizná pri zmene skutkových okolností a v tomto smere rozsudok v predmetnej veci nezakladá pri zmene skutkových okolností prekážku rozsúdenej veci. Pri vlastníctve bytov sa totiž jednorazová náhrada zákonom nestanovila. V predmetnej veci sa teda rozhodovalo o práve na náhradu za zásah do vlastníctva vecným bremenom a je neodškriepiteľný fakt, že pri deficite právnej úpravy mohol vlastník o takúto náhradu požiadať už od účinnosti zákona, ktorý vecné bremeno zriadil. Ak je však tomu tak, potom prvým dňom na uplatnenie náhrady za takýto zásah bol deň účinnosti zákona a ktorý je zároveň podľa Občianskeho zákonníka dňom, kedy sa právo mohlo uplatniť na súde prvýkrát (§ 101 OZ). Na to, aby sa mohla náhrada uplatniť sa od dotknutého vlastníka nevyžadovala nijaká doba trvania vecného bremena (deň, mesiac, rok). Právo sa dalo uplatniť hneď v prvý deň účinnosti zákona, teda aj po prvej hodine či minúte účinnosti zákona a to nie len za nejakú časť ale za úplný a kompletný zásah do vlastníctva, ktorý sa aj podľa oceňovacích predpisov v aplikačnej časti súdov bežne vypočítava (oceňuje) jednou sumou (Výhláška č. 492/2004 Z.z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku, príloha č. 3, časť F2 písm. a/ - výpočet všeobecnej hodnoty vecného bremena sa vykoná tak, že práva spojené s nehnuteľnosťou sa odhadnú tak, že sa zistí výhoda, ktorú tieto práva prinášajú oprávnenému (vlastníkovi) v období jedného roka a hodnota tejto výhody sa násobí pri právach časovo neobmedzených dvadsiatimi; pri právach časovo obmedzených počtom rokov, počas ktorých má právo ešte trvať, najviac však dvadsiatimi). Zásadne sa nemožno stotožniť s menšinovým názorom, že spomínané publikované rozhodnutie najvyššieho súdu je v rozpore s tam citovaným rozhodnutím ústavného súdu. Išlo o neporovnateľné právne situácie a najvyšší súd si neosoboval posudzovať ústavnosť jednorazovej náhrady v zákone, pretože jej niet a prípadné práva vlastníka vecí v budúcnosti nie sú žiadnym fixným ustanovením zákona o jednorazovosti zablokované. V predmetnej veci sa v individuálnej právnej veci konkrétnych účastníkov konania posudzovala včasnosť uplatnenia práva na súde a s tým súvisiaca aj otázka, kedy sa dalo uplatniť po prvýkrát. Je tiež dôležité uviesť, že predmetné vzťahy (pozemky pod bytovkami) zďaleka nie sú jedinými spoločenskými vzťahmi, pri ktorých zákonodarcia pristúpil k nahradeniu protiprávneho stavu medzi vlastníkmi a užívateľmi pozemkov zriadením či už vecného bremena ale aj nájomného vzťahu ex lege [porov. pozemky pod komunikáciami - vecné bremeno (§ 4 zákona č. 66/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov)], pozemky v záhradkových osadách - nájomný vzťah; (§ 3 ods. 1 zákona č. 64/1997 Z. z. v znení neskorších predpisov). Nemali by byť pochybnosti o tom, že pri zvolení nájmu ako riešenia vzťahu medzi vlastníkom a užívateľom pozemku ide o náhradu za zásah do vlastníctva, ktorá sa platí ako opakujúce plnenie (počas trvania nájmu). Nič teda zákonodarcovi nebránilo v prípade

sledovania opakujúcej náhrady upraviť ex lege nájomný vzťah aj v prípade zásahu do práv vlastníkov pozemkov „pod bytovkami“. Zákonodarcia zvolil vecné bremeno a je evidentné, že jeho hodnota sa pomerne bežne v aplikačnej praxi súdov oceňuje nie v rovine splátok ale stanovením ceny. Ak sa dá stotožniť s menšinovým názorom, tak len v otázke, že zákon pri zriadení vecného bremena spoločenské vzťahy o náhrade nestanovil. Rozhodne ich však nestanovil v rovine práva na opakujúce plnenie pri kumulatívnom splnení podmienky dlhého trvania zásahu». Návrh žalobcu na prerušenie konania (z dôvodu, že predsednícke Krajského súdu v Prešove podal návrh na zjednotenie rozhodovacej činnosti v obdobných veciach) odvolací súd zamietol majúť za to, že takéto podanie žalobcu nie je dôvodom na prerušenie konania podľa ustanovení § 162, § 163 a § 164 CSP.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalobca podal dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Prípustnosť dovolania žalobca vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, «keďže odvolací súd doposiaľ neriešil právnu otázku (nebola zverejnená v zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR), a to: „Či vlastník pozemku, na ktorom viazne zákonné vecné bremeno v zmysle zákona č. 182/1993 Z.z., má s poukazom na nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 42/2015 z 12.10.2016 a uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 35/2015 z 18.01.2017, nárok na primeranú náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva vo forme pravidelných (opakovaných) platieb primeranej náhrady počas trvania núteného obmedzenia vo výške ročného úžitku, ktorý sa viaže k tej časti nehnuteľnosti, v ktorej sa vlastníctvo obmedzuje [...] Či existuje nejaké ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo považovať náhradu za obmedzenie vlastníckych práv zákonným vecným bremenom podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. vo forme opakujúceho sa plnenia»». Žalobca navrhol, aby odvolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a rovnako i rozhodnutie súdu prvej inštancie vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. V obsiahlych dôvodoch dovolania žalobca poukázal opätovne, tak ako v odvolaní (o.i.) na to, že žalobou sa nedomáhal jednorazovej náhrady za zriadené vecné bremeno, ale náhrady za nútené obmedzenie jeho vlastníckeho práva, a to za vymedzené časové obdobie. Súd tak nesprávne posudzovali to, čo nebolo predmetom tohto konania, teda aj premlčanie toho, čo nebolo predmetom tohto konania. Keďže pozemok pod bytovým domom nebol vyvlastnený a ako jeho vlastníkom bol v žalovanom období obmedzený v jeho užívaní, má žalobca za to, že má právo požadovať od žalovaných ako spoluvlastníkov bytového domu opakované platby „primeranej náhrady“ za nútené obmedzenie vlastníckeho práva v danom čase. Iný výklad by bol podľa žalobcu v rozpore s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Dôvodí, že «Náhrada za vecné bremeno je náhrada za obmedzenie vlastníka nehnuteľnosti, za obmedzenie jeho vlastníckych práv. Vecné bremeno podľa ust. § 23 ods. 5 BytZ však nepredstavuje jednorazové obmedzenie vlastníka pozemku, ale trvajúci (kontinuálny) stav. Logicky potom vlastníkom pozemku zaťaženého vecným bremenom má právo žiadať náhradu za každý deň, po ktorý obmedzenie jeho vlastníckeho práva existuje. Logicky potom premlčacia doba môže začať plynúť najskôr deň nasledujúci po každom dni, v ktorom bol vlastníkom obmedzený vo svojich vlastníckych právach, pretože až vtedy vlastníkovi môže vzniknúť nárok na náhradu za obmedzenie jeho vlastníckeho práva. Nakoľko zákon neupravuje náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom ani vo forme jednorazovej náhrady a ani vo forme renty, je potom na vlastníkovi pozemku obmedzeného vecným bremenom, či sa bude domáhať rozhodnutia o jednorazovej náhrade alebo o pravidelnej rente, ak oprávnený z vecného bremena náhradu dobrovoľne neplatí. Uplatní sa režim čl. 2 ods. 3 Ústavy SR, podľa ktorého každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. Vlastník pozemku zaťaženého vecným bremenom sa potom môže kedykoľvek počas existencie vecného bremena domáhať nielen náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva za minulé obdobia (do rozhodnutia súdu), ale aj úpravy povinnosti platiť náhradu pro futuro, a to ako vo forme jednorazovej náhrady (pričom sa zohľadní to, čo sa vlastníkovi priznalo za minulé obdobia), tak aj vo forme renty. V prípade renty získa vlastníkom nárok na pravidelné platby, ale za celé (skutočné) obdobie trvania obmedzenia vlastníckeho práva [...] Odvolací súd nedal ani len ústavne akceptovateľnú odpoveď na otázku, ako vec právne posúdil. Jeho odpoveďou bolo výslovné odmietnutie nároku žalobcu, s odkazom na zriadené vecné bremeno s tým, že finančná náhrada je jednorazová». Takýto výklad je však ústavne nekonformný a je v rozpore s inými rozhodnutiami súdov, na ktoré žalobca v konaní poukazoval, ktoré sa týkajú náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva iným zákonným vecným

bremenom, a to podľa zákona č. 66/2009 Z.z., resp., sa odvolací súd nevyrovnal s rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v totožných právnych veciach sp. zn. 2 Cdo 438/2013 a 6 Cdo 230/2013. Odvolací súd tak napadnutým rozhodnutím aplikoval na žalobou uplatnený nárok na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva zákonným vecným bremenom čl. 20 ods. 4 ústavy a čl. 11 ods. 4 Listiny ústavne nekonformným spôsobom a inak, ako ho aplikujú všeobecné súdy vo vyššie uvedených rozhodnutiach, resp. inak, ako ho aplikujú - posudzujú iné senáty Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Za najdôležitejšie však v posudzovanej právnej veci považuje žalobca nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 42/2015 z 12. októbra 2016, v ktorom bolo (o.i.) vyslovené, že ustanovenia § 10 ods. 5 druhá, tretia a štvrtá veta, § 10 ods. 9, § 10 ods. 10 prvá a tretia veta a § 10 ods. 12 prvá, druhá a štvrtá veta zákona č. 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov v rozsahu, v akom sa v týchto ustanoveniach používa slovo „jednorazová“ v slovnom spojení „primeraná jednorazová náhrada“ nie sú v súlade s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa žalobcu «Ak teda podľa Ústavného súdu SR nie sú v súlade s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd tie ustanovenia zákona č. 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike v časti - v ktorej sa vlastníkom dotknutých pozemkov priznávala jednorazová náhrada za obmedzenie ich vlastníckych práv zákonným vecným bremenom, má žalobca za to, že ani v posudzovanej právnej veci nie je v súlade s čl. 20 ods. 4 Ústavy SR a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru ust. § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z., resp. si odvolací súd ust. § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z., vyložil ústavne nekonformným spôsobom [...] Keďže právny názor ústavného súdu na meritornú otázku ústavnosti (bod 77) - o jednorazovosti náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva, je všeobecne záväzný (bod 68), má žalobca za to, že ním uplatnený nárok na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva z dôvodu nemožnosti užívať pozemok č. 1508, na ktorom stojí stavba bytového domu vo vlastníctve žalovaných za obdobie od 23.02.2007 do 20.02.2009 (za dva roky spätne odo dňa podania žaloby), vo výške ročného úžitku, ktorý sa viaže k pozemku č. 1508 (bod 84), premlčaný nie je. A ak teda všeobecné súdy uplatnený nárok žalobu zamietli, došlo z ich strany k porušeniu základných práv žalobcu. Skutočnosť, že plenárny nález ÚS SR sp. zn. PL. ÚS 42/2015 z 12.10.2016 (jeho právne závery) vo vzťahu k otázkam ochrany vlastníckeho práva je všeobecne záväzný, vyplýva o.i. aj z ďalších rozhodnutí Ústavného súdu SR, a to z uznesenia pléna Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 35/2015 z 18.01.2017 [...] Vyššie uvedené závery Ústavného súdu SR v náleze sp. zn. PL. ÚS 42/2015 korešpondujú aj so zjednocujúcim stanoviskom občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia Krajského súdu v Prešove z 10.01.2013 a s nálezom Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 237/09 zo 16.12.2009, (na ktoré žalobca počas celého konania poukazoval a s ktorým sa ako súd prvej inštancie tak ani odvolací súd nijako nevysporiadali), z ktorého vyplýva, že vlastníkov trpiaceho pozemku, na ktorom viazne vecné bremeno (v danom prípade podľa zákona č. 182/1993 Z.z.), patrí do vysporiadania vzťahu primeraná náhrada, a to vo forme opakovaných platieb primeranej náhrady počas trvania núteného obmedzenia, s tým, že jednotlivé platby primeranej náhrady za vecné bremeno (za obmedzenie vlastníckeho práva zákonným vecným bremenom) sa premlčávajú vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote». Žalobca v tejto súvislosti zdôraznil, že «podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu platí, že pre všetky orgány je záväzný nielen výrok nálezu ústavného súdu, ale aj tie časti jeho odôvodnenia, ktoré obsahujú nosné dôvody, ktoré v danom prípade sú premietnuté do vyššie cit. bodov plenárneho nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 42/2015».

5. Žalobca v podaní z 18. augusta 2017 poukázal na to, že rozhodovacia prax iných súdov v obdobných veciach je iná než súdov, ktoré rozhodli v danej veci. Pokiaľ odvolací súd poukázal v dôvodoch svojho rozhodnutia na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 49/2014, opomenul, že uvedené rozhodnutie bolo prijaté pred plenárnym rozhodnutím ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015, «pričom je nesporné, že je s ním v rozpore».

6. V neskoršom podaní doručenom dovolaciemu súdu 28. júna 2018 žalobca (o.i.) žiadal, aby senát dovolacieho súdu rozhodujúci danú vec z dôvodov uvedených vyššie v bode 5. postúpil na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

7. K dovolaniu žalobcu sa vyjadrili žalovaní 1/, 2/, 3/, 5b/ a 5c/. Žalovaní 1/, 2/ a 3/ navrhli dovolanie

odmietnuť ako oneskorene podané. Odmietnuť dovolanie z dôvodu jeho oneskoreného podania navrhli žalovaní 1/, 2/ a 3/ z dôvodu, že «podľa doložky právoplatnosti a vykonateľnosti zo dňa 29.06.2017, ktorú súd stranám sporu doručil, rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 08.06.2017 a teda bolo doručené žalobcovi najneskôr dňa 08.06.2017. Javí sa, že nielen podanie zo dňa 18.08.2017 označené ako vyjadrenie, predloženie listín, doručené súdu dňa 18.08.2017, ktorým dovolateľ len argumentačne dopĺňal skôr podané dovolanie, ale pravdepodobne aj samotné podanie zo dňa 08.08.2017 označené ako dovolanie, ktoré doručil dovolateľ súdu prvej inštancie podľa podacej pečiatky súdu dňa 09.08.2017, bolo podané oneskorene po uplynutí dvojmesačnej lehoty (ust. § 121 ods. 3 CSP)». Pokiaľ žalobca vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP poukázali na to, že právnu otázku, na ktorej spočíva napadnuté rozhodnutie, riešil dovolací súd už v judikáte č. 8/2016 (sp. zn. 3 Cdo 49/2014), ale aj v ďalších rozhodnutiach. Pre prípad, že dovolací súd dovolanie žalobcu neodmietne, žalovaní 1/, 2/ a 3/ navrhli dovolanie zamietnuť ako nedôvodné.

8. Žalovaní 5b/ a 5c/ súhlasili s napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu treba odmietnuť.

10. Najvyšší súd v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 viackrát (viď napríklad sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014) uviedol, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

11. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. V danom prípade je v dovolaní uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 421 CSP.

12. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

13. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť, z čoho konkrétne vyvodzuje prípustnosť dovolania a tiež označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku viazanosti dovolacieho súdu dovolacím dôvodom neskúma dovolací súd správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

15. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu; zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna (v ďalšom texte tohto uznesenia dovolacieho súdu len „právna otázka“).

16. O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP, rozhoduje dovolací súd výlučne na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

17. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnou (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad ustanovení Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním, nie o právnu otázku, ktorá podľa dovolateľa mala byť riešená. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

18. Žalobca vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Uvedený dôvod prípustnosti dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu predpokladá, že danú právnu otázku dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu preto daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil.

19. Dovolaním žalobcu napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na právnom závere, že žalobcom uplatnené právo na „odplatu“ (náhradu za obmedzenie jeho vlastníckeho práva) sa premlčalo, pretože toto právo vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona č. 182/1993 Z.z., teda k 1. septembru 1993, akým subjektom žalobca, ako ďalší vlastník zaťaženého pozemku, nie je. Podľa dovolacieho súdu právnou otázkou v zmysle § 421 ods. 1 CSP nie je otázka, či sa odvolací súd vzhľadom na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015 a uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 35/2015 nemal odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, resp., či existuje také ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo považovať náhradu za obmedzenie vlastníckych práv zákonným vecným bremenom podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. za náhradu vo forme opakujúceho sa plnenia.

20. Právna otázka, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu ale bola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu už vyriešená. V rozsudku dovolacieho súdu zo 14. apríla 2016 sp. zn. 3 Cdo 49/2014 (ktorý bol aj publikovaný v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 73/2016), a rovnako aj v rozsudku z 24. marca 2015 sp. zn. 7 Cdo 26/2014, bolo vyslovené, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov vzniklo ex lege

jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona (1. septembra 1993). Z predmetného ustanovenia nevyplýva ďalšiemu vlastníkovi zaťaženého pozemku právo na náhradu za pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckych práv.

21. Predmetný judikát a (neuvverejnené) rozhodnutie dovolacieho súdu spočívajú (o.i.) na závere, že finančná náhrada za zriadenie vecného bremena je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné vecné bremeno vzniká „in rem“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová, nemá teda charakter opakovaného plnenia; je predsa nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno. Dovolací súd v závere svojich úvah poznamenal, že podstatu predmetného názoru považoval za „ústavne udržateľný“ aj ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 227/2012 a ani ďalšie rozhodnutia ústavného súdu vydané vo veciach, v ktorých posudzoval ústavnosť rozhodnutí založených na obdobných záveroch (sp. zn. I. ÚS 474/2013, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 1/2012, II. ÚS 506/2011), na tom nič nezmenili.

22. Senát najvyššieho súdu, ktorý koná v danej veci, sa stotožňuje so závermi vyjadrenými v judikáte R 73/2016 a v jeho rozhodnutí z 24. marca 2015 sp. zn. 7 Cdo 26/2014 preto vec nepostúpil veľkému senátu v zmysle § 48 ods. 1 CSP. Robí tak v intenciách rozsudku dovolacieho súdu z 10. novembra 2016 sp. zn. 3 Cdo 174/2016 (R 17/2017), podľa ktorého ustanovenie § 48 Civilného sporového poriadku dopadá na prípady, v ktorých trojčlenný senát najvyššieho súdu dospeje k záveru, že je dôvod na odklon od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (stanovísk alebo rozhodnutí uverejnených v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky), alebo na zmenu právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí trojčlenného senátu najvyššieho súdu, alebo na odklon od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu. Pokiaľ trojčlenný senát dospeje k záveru, že tieto dôvody nie sú dané, vec nepostúpi veľkému senátu najvyššieho súdu.

23. Podľa senátu dovolacieho súdu na záveroch obsiahnutých vo vyššie uvedených rozhodnutiach dovolacieho súdu nič nemení ani nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 12. októbra 2016 sp. zn. PL. ÚS 42/2015 (ktorým bolo rozhodnuté, že ustanovenia § 10 ods. 5 druhá, tretia a štvrtá veta, § 10 ods. 9, § 10 ods. 10 prvá a tretia veta a § 10 ods. 12 prvá, druhá a štvrtá veta zákona č. 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov v rozsahu, v akom sa v týchto ustanoveniach používa slovo „jednorazová“ v slovnom spojení „primeraná jednorazová náhrada“, nie sú v súlade s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd). Dovolací súd sa plne stotožňuje s väčšinovým názorom odvolacieho súdu reagujúcim na odlišné stanovisko člena senátu favorizujúceho aplikovateľnosť nálezú ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015 aj na tento prípad, uvedeným v plnom rozsahu v bode 3. tohto uznesenia.

24. K tomuto väčšinovému záveru odvolacieho súdu dovolací súd dodáva, že predmetný nález nie je možné aplikovať na daný prípad, pretože nejde o skutkovo a právne totožné veci a mnohé citácie z tohto nálezú sú vytrhnuté z kontextu celého nálezú. Citovaný nález zdôrazňuje, že otázka, či primeraná náhrada za nútené obmedzenie vlastníctva má byť jednorazová, je meritórna otázka; právne názory ústavného súdu na meritórne otázky ústavnosti získajú záväznosť pro futuro vtedy, ak sa ústavný súd k nim vyjadrí v merite sporu. Záväznosť pro futuro je predurčená podstatou právnej argumentácie v merite sporu (časť V., bod 68 nálezú). Vo veci riešenej nálezom strany viedli spor o to, či primeraná náhrada ustanovená zákonom č. 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike spĺňa ústavné požiadavky kladené na podmienku primeranej náhrady. Otázku, či primeraná náhrada za nútené obmedzenie vlastníctva podľa uvedeného zákona má byť jednorazová alebo či môže byť aj opakovaná, riešil ústavný súd s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu („v okolnostiach prípadu“ - pozri napr. body 69, 70, 77, 87 a ďalšie nálezú). Z citovaného nálezú ani zo žiadneho predpisu vyššej či nižšej právnej sily však v žiadnom prípade nemožno vyvodíť, že by závery uvedené v citovanom nálezú sa vzťahovali aj na náhradu za nútené obmedzenie vlastníka pozemkov zaťažených vecným bremenom zriadeným podľa zákona č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ktorý sa naostatok vo svojom

ustanovení § 23 ods. 5 nezmieňuje o žiadnej forme náhrady.

25. Pokiaľ teda žalobca tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu v preskúmvanej veci záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, robí tak neopodstatnene.

26. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie v danej veci smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

27. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a 2 CSP. V dovolacom konaní úspešným žalovaným 1/, 2/, 3/, 5b/ a 5c/ priznal náhradu trov konania voči žalobcovi v plnom rozsahu.

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.